

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของผู้สูงอายุ จังหวัดนครนายก”

ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ทั้ง 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครนายก อำเภอบ้านนา อำเภอองครักษ์ และอำเภอปากพลี ในจังหวัดนครนายก มีผลการวิจัย สรุปตามลำดับได้ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 สรุปผลงานวิจัยเชิงคุณภาพ

ด้านความสนใจทางการเมือง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ให้ความสนใจข่าวสารทางการเมือง ผ่านเสียงตามสายเป็นประจำ มีการพูดคุยเรื่องการเมืองในบางครั้งแล้วแต่โอกาสและสถานการณ์ / การเข้าร่วมรับฟังข่าวสารทางราชการมีบ้าง แต่ถ้ามีค่าตอบแทนให้จะมีจำนวนมากกว่า เพราะบางคนต้องไปทำงานทำไร่ ทำนา รับจ้าง หรือค้าขายไม่มีเวลามาฟังผู้สูงอายุชอบติดตามรับฟังรายการคืนความสุขให้คนในชาติในทุกเย็นวันศุกร์ เป็นประจำและนำมาพูดคุยกันในเรื่องที่นายกรัฐมนตรียุติ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับตน

ด้านการเลือกตั้ง ผู้สูงอายุให้ความร่วมมือ เป็นอย่างดี ตามโอกาสที่สามารถทำได้ โดยเฉพาะเรื่องการเลือกตั้งส่วนใหญ่จะออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง กันทุกครั้ง และถ้าผู้สูงอายุท่านใดเป็นหัวหน้าคะแนนหรือขึ้นชอบผู้สมัครท่านใดจะคอยติดตาม และสอบถามถึงผลการเลือกตั้ง ผู้สูงอายุที่เป็นหัวหน้าคะแนนจะไปติดตามผลและสังเกตการณ์การเกี่ยวกับการเลือกตั้งเพื่อรายงานผล และสิ่งที่ผิดสังเกตให้กับพรรคการเมืองที่ตนเองเองสนับสนุนทราบ ส่วนการเสนอตัวลงสมัครรับเลือกตั้ง ปัจจุบันจะเปลี่ยนเป็นการผลักดันลูกหลานให้ลงสมัครแทนในตำแหน่งสำคัญๆ ไม่เหมือนเช่นสมัยก่อนที่จะนิยมลงเอง เพราะต้องการส่งเสริมให้ลูกหลานในตระกูลสืบทอดเจตนาธรรมณ์ในการเป็นนักการเมือง ส่วนตัวผู้สูงอายุจะลงรับสมัครเป็นสมาชิก ต่างๆ ของ อปท. ท้องถิ่น สจ. สท. สอบต. ส่วนใหญ่ลงถ้ามีการสนับสนุนจากพรรคการเมืองเดียวกับคนที่ได้ตำแหน่งนายกต่างๆ ของท้องถิ่น เป็นการตอบแทนหัวหน้าคะแนน ซึ่งผู้สูงอายุที่ไม่ได้เป็นหัวหน้าคะแนนจะไม่สามารถแข่งขันได้ เนื่องจากขาดทุนทรัพย์ ถึงต้องการลงสมัครก็ไม่ได้รับเลือกเข้ามา และร่วมเป็นกรรมการหรือตัวแทนในโครงการต่างๆ ของชุมชนหรือในจังหวัดนครนายกมากขึ้น เพื่อขยายบทบาทการเป็นที่ยอมรับในจังหวัดให้กว้างขวางมากขึ้น

ด้านการร่วมรณรงค์ทางการเมือง/การสนับสนุนนักการเมือง ผู้สูงอายุในท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นสมาชิกหรือสนับสนุนพรรคการเมืองท้องถิ่นบ้างแต่ไม่ทั้งหมดเป็นบางส่วนถ้าเป็นจะเป็นทั้งบ้านทั้งตระกูล ที่เป็นหัวหน้าคะแนนของพรรคการเมือง ที่คอยหาเสียงสวดส่งดูแลเวลาที่มีการเลือกตั้ง หรือ

แข่งขันทางการเมือง เพื่อรายงานต่อพรรคการเมือง เวลาที่การแข่งขันทางการเมืองคนกลุ่มนี้จะช่วยหาเสียงให้พรรคที่ตนสนับสนุน คนที่ไม่ได้ออกไปทำงาน ที่อยู่บ้านเฉยๆ จะให้ความร่วมมือประจำหรือบางครั้งคนที่ทำงานถ้ามีโอกาสผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้านกำนัน ขอร้องไปก็จะมาให้ความร่วมมือถือว่าให้ความร่วมมือดี

ด้านการบริหารของ อปท. ในส่วนของการบริหารงานของ อปท. เรื่องการร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง ส่วนใหญ่ทาง อปท. จะมีการแต่งตั้งบุคคลที่เห็นชอบเองเข้าไปร่วมตรวจสอบเป็นกรรมการประชาชนจะทราบผลได้จากการติดบอร์ดประชาสัมพันธ์ไว้ให้ทราบเท่านั้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ทำงานจะเข้าร่วมประชาคมและแสดงความคิดเห็นที่ทางราชการแจ้งให้ทราบ ส่วนการร่วมมือกับหน่วยงานราชการผู้สูงอายุที่ไม่ติดภารกิจในการทำงานหรือเรื่องส่วนตัว จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่ส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงาน จึงมีแต่ผู้สูงอายุคนเดิมๆ ที่ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานในการพัฒนาชุมชน

ด้านการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในจังหวัดนครนายกการเมืองในระดับท้องถิ่นยังไม่ค่อยมีการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เนื่องจากผู้บริหารท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นคนที่คุ้นเคยอยู่ในพื้นที่ เมื่อเกิดปัญหาส่วนใหญ่จะพูดคุยเจรจา และยังเกรงใจซึ่งกันและกัน จึงไม่ค่อยนิยมนิยมนถอดถอน ส่วนใหญ่จะอยู่จนครบวาระ ถ้าไม่ชอบการบริหารงานก็จะไม่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนและผู้สูงอายุ

1.2 สรุปผลงานวิจัยเชิงปริมาณ

แบ่งออกเป็น 2 ตอน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ตามลำดับดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 400 คน จากแบบสอบถามที่แจกทั้งหมดจำนวน 400คน ได้กลับคืนมาครบทั้งหมด

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงส่วนใหญ่มีอายุ 66-70 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุทราบนโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุเพียงบางเรื่อง

เมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษานโยบายที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของผู้สูงอายุ จะพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้สูงอายุส่วนใหญ่รับทราบนโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุมีเพียงบางเรื่องเท่านั้น

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของผู้สูงอายุจังหวัดนครนายก ทั้ง 5 ด้าน พบว่าระดับค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านความสนใจทางการเมืองมีระดับการมีส่วนร่วมระดับแรก ($\bar{x}=2.82$) รองลงมาคือด้านการเลือกตั้ง ($\bar{x}=2.58$) รองลงมาคือด้านบริการงานของท้องถิ่น อปท. (ได้แก่ อบจ./เทศบาลเมือง/เทศบาลตำบล/อบต.) ($\bar{x}=2.09$) รองลงมาคือด้านการร่วมรณรงค์ทางการเมือง/สนับสนุนนักการเมือง ($\bar{x}=1.81$) และด้านการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ($\bar{x}=1.52$) มีระดับการมีส่วนร่วมเป็นลำดับสุดท้าย

และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยแยกแต่ละด้าน ทั้ง 5 ด้าน พบว่า

ส่วนที่ 1 ด้านความสนใจทางการเมือง จากการศึกษา พบว่า ความสนใจทางการเมืองภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.82 ในการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ติดตาม/รับทราบข่าวสาร

ทางการเมือง ผ่านเสียงตามสายของชุมชน ท้องถิ่น เป็นประจำสม่ำเสมอ มีระดับค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง เป็นลำดับแรกคือ 3.06 การติดตามรับชม/รับฟัง รายการคืนความสุขให้คนในชาติทุกวันศุกร์ มีระดับค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง เป็นลำดับรองลงมาคือ 2.88 และสามารถเล่าเรื่องการเมือง ข่าว สถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันให้บุคคลอื่นฟังได้ มีระดับค่าเฉลี่ยระดับน้อย เป็นลำดับสุดท้าย คือ 2.51

ส่วนที่ 2 ด้านการเลือกตั้ง จากการศึกษา พบว่า ด้านการเลือกตั้ง ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.58 ในการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง มีระดับค่าเฉลี่ยระดับมาก เป็นลำดับแรกคือ 4.07 การติดตามผลการเลือกตั้ง มีระดับค่าเฉลี่ยระดับมาก เป็นลำดับรองลงมาคือ 3.57 และเสนอตัวลงสมัครรับการเลือกตั้ง มีระดับค่าเฉลี่ยระดับน้อยที่สุด เป็นลำดับสุดท้าย คือ 1.62

ส่วนที่ 3 ด้านการร่วมรณรงค์ทางการเมือง/การสนับสนุนพรรคการเมือง จากการศึกษา พบว่าการร่วมรณรงค์ทางการเมือง/การสนับสนุนพรรคการเมือง ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.81 ในการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การติดสติ๊กเกอร์หรือแผ่นโฆษณาหาเสียงของพรรคการเมือง/ผู้สมัครที่ตนชื่นชอบ ไว้ที่รถและบริเวณบ้าน มีระดับค่าเฉลี่ยระดับน้อย เป็นลำดับแรก คือ 1.90 ให้ข้อมูลทางการเมือง/การเลือกตั้งกับบุคคลในชุมชนและท้องถิ่น มีระดับค่าเฉลี่ยระดับน้อย เป็นลำดับรองลงมาคือ 1.86 และร่วมปราศรัยในเวทีการหาเสียงของพรรคการเมือง/ผู้สมัครที่ตนชื่นชอบ มีระดับค่าเฉลี่ยระดับ 1.75 เป็นลำดับสุดท้าย

ส่วนที่ 4 ด้านการบริหารงานของท้องถิ่น อปท. (ได้แก่ อบจ./เทศบาลเมือง/เทศบาลตำบล /อบต.) จากการศึกษาพบว่า การบริหารงานของท้องถิ่น อปท. ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.09 ในการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า เสียภาษีให้กับอปท. ตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ กำหนด มีระดับค่าเฉลี่ยระดับน้อย เป็นลำดับแรก คือ 2.40 เข้าร่วมประชุมประชาคม เพื่อแสดงความคิดเห็น มีระดับค่าเฉลี่ยระดับน้อย เป็นลำดับรองลงมาคือ 2.35 และร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง มีระดับค่าเฉลี่ยระดับน้อยที่สุด เป็นลำดับสุดท้ายคือ 1.68

ส่วนที่ 5 ด้านการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จากการศึกษาพบว่า การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 1.52 ในการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น (คือ นายก อบจ./นายกเทศมนตรีเมือง/นายกเทศมนตรีตำบล/นายก อบต.) มีระดับค่าเฉลี่ยระดับน้อยที่สุด เป็นลำดับแรกคือ 1.53 การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น (คือ สจ./ สท /สอบต.) มีระดับค่าเฉลี่ยระดับ 1.52 เป็นลำดับสุดท้าย

สรุปผลการศึกษา สภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของผู้สูงอายุ จังหวัดนครนายก พบว่าผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครนายก มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เรียงลำดับคือ ด้านความสนใจความสนใจทางการเมือง ระดับปานกลาง ด้านการเลือกตั้ง ด้านการบริหารงานของท้องถิ่น อปท. (ได้แก่ อบจ./เทศบาลเมือง/เทศบาลตำบล /อบต.) ด้านการร่วมรณรงค์ทางการเมือง / การสนับสนุนพรรคการเมือง ระดับน้อย และด้านการถอดถอนผู้ดำรง

เมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์

ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของผู้สูงอายุ จังหวัดนครนายก จะพบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของผู้สูงอายุ จังหวัดนครนายก ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

ข้อที่ 2 เพื่อศึกษานโยบายที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของผู้สูงอายุ จะพบว่า อบท.ยังเปิดโอกาสในการส่งเสริมผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมใน ส่วนการบริหารงานของ อบท. ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

ข้อที่ 3 สร้างแนวทางพัฒนาทางการเมืองของผู้สูงอายุในระดับท้องถิ่นที่สอดคล้องกับนโยบายผู้สูงอายุตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ผู้วิจัยได้เขียนไว้ในข้อเสนอแนะ

2. อภิปรายผล

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับระดับท้องถิ่นของผู้สูงอายุ จังหวัดนครนายก ทั้ง 5 ด้าน โดยค่าเฉลี่ยทั้ง 5 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย กล่าวคือ

1. ผลด้านการให้ความสนใจทางการเมือง ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุยังขาดความสนใจทางการเมืองอยู่มาก อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ไม่มีเวลาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน และอาจเกิดความเบื่อหน่ายทางการเมืองที่ปัจจุบันมีแต่ความขัดแย้ง และไม่เห็นถึงความสำคัญของการเมืองในระดับท้องถิ่น ซึ่ง พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2543, หน้า 8 - 10) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขการมีส่วนร่วมทางการเมือง ต้องพิจารณาถึงรูปแบบของเข้ามีส่วนร่วม โดยประชาชนต้องมีอิสรภาพในการเข้าร่วม กล่าวคือ การมีส่วนร่วมจะต้องไม่เป็นไปโดยการบังคับหรือถูกชักจูง ประชาชนมีส่วนร่วมก็โดยที่เขาได้ตระหนักว่าการเข้ามีส่วนร่วมนั้นจะช่วยให้วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งโอกาสหรือช่องทางที่ประชาชนจะเข้าร่วมได้ต้องมีมาก โดยเฉพาะกระบวนการวางแผนพัฒนาต่างๆ จะต้องไม่จำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้นำหรือตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ เท่านั้น แต่ต้องหมายรวมถึงประชาชนในฐานะผู้เสียภาษีอากรซึ่งควรที่จะเป็นผู้ที่จะต้องเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ ด้วย และที่สำคัญประชาชนต้องเต็มใจที่จะเข้ามีส่วนร่วม การที่ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ก็คือ การที่รัฐตระหนักว่า ประชาชนจะเป็นผู้ได้รับผลการพัฒนาดังนั้น เพื่อให้เกิดการยอมรับหรือให้ความร่วมมือในการวางแผนที่กำหนดขึ้น จึงจำเป็นต้องให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญสิริ วิเศษสุวรรณ (2553, หน้า 69) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษา พบว่า ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากประชาชนบางส่วนขาดความสนใจทางการเมือง ทั้งที่เทศบาลตำบลบ้านด่านมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ก่อนการเลือกตั้งเป็นระยะเวลาพอสมควร

2. ผลด้านการเลือกตั้ง ภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุในจังหวัดนครนายกยังไม่เกิดการตื่นตัวในการออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ด้วยข้อจำกัดหลายประเด็น เช่น สุขภาพไม่อำนวย ไม่มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการ

เป็นพลเมืองที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ประรณนา ไวมงคุณ (2552) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแฝก อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษา พบว่า ด้านการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และภาวิณี โพธิ์มัน (2543) ทำการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลขุนคง อำเภอลำดอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการมากกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ การดำรงตำแหน่งที่สำคัญหรือการเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน การเข้าเป็นสมาชิกองค์กรหรือกลุ่มจัดตั้งในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยมีความคิดที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบล ในระดับที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนของประชาชน จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นการปกครองท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจากนโยบายการกระจายอำนาจของรัฐบาล ยังขาดความพร้อมในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล การมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองท้องถิ่นที่ถือว่าเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ควรสร้างความเข้าใจในเรื่องการปกครองตามประชาธิปไตย การส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล และสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับ ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2526, หน้า 6- 7) ได้กล่าวถึงการใช้สิทธิเลือกตั้งโดยทั่วไปว่า การที่ประชาชนจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งประชาชนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการเลือกตั้งโดยเฉพาะเพื่อเป็นการแสดงออกถึงการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยทั่วไปการใช้สิทธิเลือกตั้ง ประกอบด้วยเงื่อนไข 2 ประการคือ ประการแรก การตัดสินใจว่าจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ ประการที่สอง การตัดสินใจว่าจะเลือกพรรคใดหรือบุคคลใด ซึ่งเงื่อนไขทั้ง 2 ประการขึ้นอยู่กับกระบวนการหล่อหลอมทางการเมืองของแต่ละบุคคลและปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองจากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ โดยทั่วไปบุคคลจะรู้ล่วงหน้าว่าจะมีการเลือกตั้งเมื่อใด ดังนั้นบุคคลจึงมีโอกาสเตรียมการตัดสินใจไว้ล่วงหน้า ดังนั้นในประเด็นการเลือกตั้งของผู้สูงอายุ จะเพิ่มขึ้นหรือน้อยลงขึ้นอยู่กับปัจจัยกระตุ้นที่แต่ละบุคคลได้รับ จะเปลี่ยนแปลงมาน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2539, หน้า 40-42)

3. ผลด้านด้านการร่วมรณรงค์ทางการเมือง/การสนับสนุนพรรคการเมือง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ติดสติ๊กเกอร์หรือแผ่นโฆษณาหาเสียงของพรรคการเมือง/ผู้สมัครที่ตนชื่นชอบ ไว้ที่รถและบริเวณบ้าน อาจเป็นเพราะสามารถทำได้ง่าย ถือเป็น การแสดงการสนับสนุนพรรคหรือบุคคลที่ชื่นชอบได้ สะดวกที่สุด และสามารถให้ข้อมูลข่าวสารพรรคการเมืองหรือบุคคลที่ชื่นชอบได้ โดยเริ่มจากบุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนที่สนิท และบ้านข้างเคียง ให้ทราบข้อมูลผู้สมัครหรือพรรคที่เราชื่นชอบ ซึ่งสอดคล้องกับ ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2526, หน้า 6-7) ที่กล่าวถึง ความเกี่ยวพันทางการเมืองของประชาชน ไว้ว่า การติดกระดุมหรือติดสติ๊กเกอร์เป็นการแสดงออกอย่างเปิดเผยให้

บุคคลทั่วไปรู้ว่าตนให้ความสนับสนุนพรรคการเมืองใดหรือคู่แข่งทางการเมืองคนใดทั้งนี้เพราะ การติดกระดุมที่เป็นสัญลักษณ์ของพรรคหรือของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ปกเสื้อย้อมเป็นการประกาศตน ในฐานะผู้สนับสนุนอย่างชัดเจนหรือการติดสติ๊กเกอร์ที่รถยนต์ย้อมเป็นการแสดงเจตนาของเจ้าของ รถยนต์ว่าตนสนับสนุนผู้ใดและมีลักษณะของการช่วยโฆษณาเผยแพร่อีกทางหนึ่งด้วยการกระทำ เช่นนี้อาจมีผลในการโน้มน้าวผู้ใกล้ชิดที่ยังมิได้ตัดสินใจ ให้เข้าร่วมสนับสนุนเช่นเดียวกับตน ได้ โดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันจะสามารถสร้างอิทธิพลในการชักจูงได้ง่าย เช่นเดียวกับ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2543, หน้า 8-10) ที่กล่าวว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละสังคมว่า 1) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สำหรับประเทศที่ใช้ระบบประชาธิปไตยที่มีตัวแทนซึ่งปฏิบัติหน้าที่ได้ อย่างสมบูรณ์นั้น วิธีดังกล่าวเป็นวิธีการหลักที่ปรากฏอยู่ทั่วไปของการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชน โดยที่การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ 2) กิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียง การชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้งให้ผู้สมัครที่ตนสนับสนุนการทำงานให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งอย่าง กระตือรือร้น 3) กิจกรรมของชุมชน เป็นการเข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม หรือองค์การที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับปัญหาการเมืองและสังคม โดยการแสดงออกต่อปัญหาทางการเมืองและสังคมในรูปของ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การที่ทำงานเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะ และ 4) การชักจูง เป็นการมี ส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะของความพยายามของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ในอันที่จะติดต่อกับ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำในระบบการเมือง เพื่อเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจหรือปัญหาที่มี ผลกระทบถึงประชาชน ซึ่งมักอยู่ในรูปแบบกระทาเพื่อสนับสนุนหรือคัดค้านร่างกฎหมายหรือนโยบาย อันหนึ่งอันใดโดยเฉพาะ

4. ผลด้านการบริหารของท้องถิ่น อปท. (ได้แก่ อบจ./เทศบาลเมือง/เทศบาลตำบล /อบต.) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเสียภาษีให้กับอปท. ตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับกำหนด ผู้สูงอายุตาม มีความรับผิดชอบในการเสียภาษีให้กับทางราชการ ตามบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่ดี แต่ยังคงการเป็น กรรมการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง เนื่องจากหน่วยงาน อปท.ยังไม่เปิดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วมได้ ตามความต้องการ จะมีการแต่งตั้งจากบุคคลที่อปท. นั้นๆเห็นสมควรและการร่วมมือกับทางราชการ ในโครงการต่างๆเนื่องจากต้องประกอบอาชีพ ทำให้ไม่มีเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ จีราภรณ์ สารศรี (2552) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วน ตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษา พบว่า ด้านการติดตามและ ตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ม.ป.ป., หน้า 46 - 49) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มติ หรือคำแนะนำ โดยชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกิจกรรมทั่วไปในการ พัฒนาในท้องถิ่นและการพัฒนาคุณภาพชีวิตและประชาชน เสียภาษีให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับกำหนด เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง รวมทั้งตรวจสอบ ควบคุมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. ผลด้านการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด อาจเป็น เพราะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิด เป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันรู้จักมัก

คุ่นกันเป็นอย่างดี หรืออาจมีความเชื่อมโยงเกี่ยวพันกันทางเครือญาติต่างๆ หรือญาติสนิท ทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ และเกรงใจที่จะทำการถอดถอนหรือกระทำการเพื่อให้พ้นจากตำแหน่ง ซึ่งสอดคล้องกับ ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2526, หน้า 6-7) ที่กล่าวถึงความเกี่ยวพันทางการเมืองของประชาชน ไว้ว่า การร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมืองเป็นการแสดงออกทางการเมืองที่มีความสำคัญยิ่งขึ้นเป็นการแสดงออกถึงความเห็นพ้องและความผูกพันที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นการเข้าร่วมประชุมและการเข้าร่วมชุมนุมย่อมเป็นการแสดงออกซึ่งการสนับสนุนทั้งทางกายและทางจิตใจ เป็นการร่วมให้กำลังใจแก่ผู้ที่มีความคิดเห็นทางการเมืองตรงกันเป็นการแสดงออกซึ่งการสังกัดกลุ่มอย่างชัดเจนการแสดงออกเช่นนี้เป็นพลังสำคัญในการต่อสู้ทางการเมืองและเป็นสิ่งที่ผู้แข่งขันทางการเมืองมีความประสงค์จะได้รับการสนับสนุนมาก เช่นเดียวกับ ฤวิลวดี บุรีกุล. (2549, หน้า 104) ได้กล่าวว่า ประชาชนมีสามารถมีบทบาททางการเมืองได้หลายระดับ สามารถเข้าไปมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมืองในสังคม เช่น การรวมกลุ่มเพื่อผลักดันนโยบายต่างๆ การรวมตัวกันประท้วงหรือการเรียกร้องทางการเมือง และการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ เช่นกลุ่มสตรีเพื่อประชาธิปไตย กลุ่มผู้นำสตรีกลุ่มแรงงานและกลุ่มสมัชชาคนจน เป็นต้น และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ม.ป.ป., หน้า 46-49) ได้ระบุว่า ประชาชนสามารถรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ องค์กรประชาชน ซึ่งมีเป้าหมายหลักอยู่ที่การรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม โดยสามารถเรียกร้องให้รัฐบาลทำตามความต้องการของกลุ่ม ดังนั้น ด้านการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประชาชนสามารถดำเนินการได้อย่างชอบธรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทและสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ ระดับท้องถิ่น ในจังหวัดนครนายก ภาพรวมอยู่ในระดับที่ต่ำ ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครนายก ควรส่งเสริมและสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้ผู้สูงอายุตระหนักถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เช่น การจัดอบรม สนับสนุน ให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดความเข้าใจถึงประโยชน์ และศักยภาพของตนเองที่สามารถจะนำมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครนายกและหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง จะต้องเชิญชวน เปิดโอกาส และประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ให้ผู้สูงอายุทราบ ส่งเสริมการติดตามข่าวสารทางการเมือง การเลือกตั้ง การสังเกตติดตามผล การเลือกตั้ง การแจ้งข้อเท็จจริงที่เกิดจากการเลือกตั้ง รวมถึงคอยติดตาม/สังเกตพฤติกรรมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การร้องเรียนและแจ้งเบาะแสการทุจริตการเลือกตั้ง และการลงชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดเข้าใจและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่มีความสำคัญของตน เพื่อเป็นการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามความต้องการของชุมชน และเกิดความเจริญรุ่งเรือง เข้มแข็ง

3.1 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของผู้สูงอายุ ระดับท้องถิ่น ในจังหวัดนครนายก
2. ควรสร้างความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น ในจังหวัดนครนายก